

## **Progresjonsplan knyttet til rammeplanens fagområder-Grønnes barnehage**

### **1: Kommunikasjon, språk og tekst**

**Rammeplan:** "Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Det er viktig å lytte til hverandre og ikke bare være opptatt av å uttrykke seg selv. Å samtale om opplevelser, tanker og følelser er nødvendig for utvikling av et rikt språk."

|                                      | <b>1-2 år</b>                                                      | <b>2-3 år</b>                                                                    | <b>3-4 år</b>                                                                       | <b>4-5 år</b>                                                             | <b>5-6 år</b>                                                                  |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Begrepsforståelse / ordforråd</b> | Babler og imiterer lyder.                                          | Uttaler enkle ord. Produserer enkle setninger. Forstår instruksjoner med to ledd | Utvidet ordforråd. Bruker spørreordene hva, hvem og hvor                            | Bruker overbegrep eks dyr, klær, mat. Stiller hvordan og hvorfor spørsmål | Mestrer hverdagsspråk. Forstår kollektive beskjeder                            |
| <b>Bøker</b>                         | Pekebøker. Eks. Tassen                                             | Enkle billedbøker eks. Thomas og Emma                                            | Billedbøker. Eks. Karsten og Petra                                                  | Billedbøker med mer tekst. Eks. Pulverheksa                               | Fortsettelsesbøker. Eks. Knerten                                               |
| <b>Språklig bevissthet</b>           | Får kjennskap til rytmer og takt ved bruk av sanger, rim og regler | Deltar med interesse i sanger og regler med bevegelser og gjentakelser           | Kan enkle sanger, rim og regler. Begynnende forståelse for å leke/tøyse med språket | Kan rime med enkeltord. Kan fortelle en historie med en viss sammenheng   | Kan rime på egenhånd. Forteller vitser og kan gjenfortelle/lage egne historier |
| <b>Symbol, bokstaver, ordbilde</b>   | Peke på navngitte gjenstander                                      | Kan navngi gjenstander                                                           | Kjenne igjen ordbildet av navnet sitt.                                              | Bokstavgjenkjenning. Begynnende interesse for lekeskriving                | Kan skrive navnet sitt                                                         |
| <b>Kommunikasjon</b>                 | Bruker kroppsspråk, peking og mimikk.                              | Henvender seg til andre på eget initiativ.                                       | Formulerer egne ønsker og behov verbalt.                                            | Bruker språket relevant i forhold til situasjonen.                        | Bruker språket aktivt. Kan forklare, begrunne og fortelle med sammenheng.      |

**Voksenrollen:**

- Fokuserer på kontakt og tolking av barnas kroppslige og verbale kommunikasjon.
- Gir respons og skaper trygge rammer slik at barn tør å uttrykke seg.
- Legger til rette for aktiviteter som fanger barnas interesse og videreutvikler språket.
- Tar i bruk konkrete og lar ord følge handling.
- Lytter til barnas argumentasjon, samtaler, anerkjenner og veileder.
- Engasjerte voksne som tør å by på seg selv i samspill med barna.

## 2: Kropp, bevegelse og helse

**Rammeplan:** "I løpet av småbarnsalderen tilegner barna seg grunnleggende motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, fysiske egenskaper, vaner og innsikt i hvordan de kan ivareta helse og livskvalitet."

|                           | 1-2 år                                                                      | 2-3 år                                                                   | 3-4 år                                                     | 4-5 år                                                                                                      | 5-6 år                                                                                  |
|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Måltid og kosthold</b> | Spiser og drikker selv<br><br>Gi tegn til å takke for maten                 | Begynner å ta aktiv del i smøremåltidet<br><br>Øver på å takke for maten | Kan sende og spørre etter mat selv<br><br>Takker for maten | Begynner å bli selvstendige<br><br>Takker for maten uoppfordret<br><br>Får kjennskap om hva som er sunn mat | Er selvstendige<br><br>Kunnskap om sunn mat                                             |
| <b>Hygiene</b>            | Vaske munn og hender ved hjelp av en voksen                                 | Vasker hendene selv<br><br>Begynnende interesse for å gå på do           | Er tørr og sier fra om behov                               | Veiledes til riktig toalett hygiene eks. tørke seg, trekke ned og handvask                                  | Viser selvstendighet i forhold til god hygiene. Klarer seg på egenhånd ved toalettbesøk |
| <b>Påkledning</b>         | Finne plassen sin i garderoben<br><br>Henter og setter skoene sine på plass | Begynner å prøve å kle seg selv med oppmuntrende voksenhjelp             | Kan kle seg selv med veiledning                            | Kler seg selv<br><br>Henge opp jakke og sette skoa på rett plass                                            | Rett klær til rett vær<br><br>Holde orden på plassen sin                                |

|                            |                                                                                     |                                                                                |                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                             |
|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Motorisk utvikling</b>  | Går stødig og trener kroppsbeherskelse<br><br>Pinsettgrep/puttekaske                | Trille ball, løpe, balansere og klatre<br><br>Putter former i innpasningsbrett | Sykle, springe, hoppe og kaste ball<br><br>Enkle puslespill/perler<br><br>Øver på å klippe med saks, male med pensel og tegne med blyant | Kaster og tar imot stor ball.<br><br>Viser utholdenhet i grov motorisk aktivitet<br><br>Kan legge mer avansert puslespill<br><br>Kan klippe med saks<br><br>Tegne hodefoting | Mestrer å balansere på en fot, og hinke.<br>Koordinerer bevegelsene<br><br>Kan legge puslespill med små brikker<br><br>Klippe etter strek<br><br>Blyantgrep |
| <b>Turer / utholdenhet</b> | Gjør seg kjent med uteområdet i barnehagen<br><br>Veksler mellom aktivitet og hvile | Mindre turer i nærmiljøet<br><br>Går selv med mulighet for hvile i vogn        | Fast turdag i nærmiljøet<br><br>Går selv på kortere turer                                                                                | Lengre turer i nærmiljøet<br><br>Mestrer å ferdes i ulendt terreng                                                                                                           | Dagsturer i lokalmiljøet<br><br>Bedre utholdenhet på lengre turer                                                                                           |

#### Voksenrollen:

Legge til rette for at:

- Barna får veksling mellom hvile og aktivitet
- Barna får en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring
- Barna skaffer seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer
- Barna kan videreutvikle kroppsbeherskelse, grov motorikk, finmotorikk, rytme og motorisk følsomhet
- Aktiviteter og utstyr er tilgjengelig og synlig
- Barna får allsidig motorisk aktivitet både ute og inne

### 3: Kunst, kultur og kreativitet

**Rammeplanen:** "Barn skaper sin egen kultur ut fra egne opplevelser. Gjennom rike erfaringer med kunst, kultur og estetikk vil barn få et mangfold av muligheter for sansing, opplevelser, eksperimentering, skapende virksomhet, tenkning og kommunikasjon".

|                          | 1-2 år                                                            | 2-3 år                                                                                               | 3-4 år                                                                                | 4-5 år                                                                    | 5-6 år                                                                                     |
|--------------------------|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kulturformidling</b>  | Gjentakende presentasjon av enkle eventyr, bøker, sang og musikk. | -----                                                                                                | Barna deltar på kulturelle arrangement i nærmiljøet, og er aktive medspillere.        | -----                                                                     | Barna er selv med på å videreformidle kulturarven i form av dramatisering, sang og musikk. |
| <b>Erfare/opplevelse</b> | Barna opplever ulike uttrykksformer gjennom sansene.              | Barna gjør seg erfaringer knyttet til ulike uttrykksformer. Eks. prøver ut instrument, maleteknikker | Barna eksperimenterer med ulike uttrykksformer. Eks. blande farger, klippe og lime... | Barna skaper sitt uttrykk med utgangspunkt i egen fantasi og kreativitet. | Barna "produserer" sine uttrykk i form av dramatisering, formingsaktiviteter og musikk.    |
| <b>Prosess/ produkt</b>  | Opplevelser                                                       | Utprøve/<br>Utforske                                                                                 | Skaperglede                                                                           | Uttrykkende                                                               | Ekspessivt/<br>budskap                                                                     |

#### Voksenrollen:

- Være lyttende og oppmerksomme i forhold til barnas kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforskning av de estetiske områdene.
- Motivere og oppmuntre barna til å uttrykke seg og gi dem mulighet for å finne sine egne uttrykksformer.
- Tilrettelegge for opplevelser med forskjellig kulturelt uttrykk, som gir inspirasjon til videre vekst.
- Være bevisst at prosessen og barnets opplevelse er viktigere enn resultat/ produkt.

#### 4: Natur, miljø og teknikk

**Rammeplan:** "Fagområdet skal bidra til at barn blir kjent med og får forståelse for planter og dyr, landskap, årstider og vær. Det er et mål at barna skal få en begynnende forståelse for betydningen av en bærekraftig utvikling. I dette inngår kjærlighet til naturen, forståelse for samspillet i naturen, og mellom mennesket og naturen."

|                                 | 1-2 år                                                              | 2-3 år                                                 | 3-4 år                                                              | 4-5 år                                                   | 5-6 år                                                                   |
|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| <b>Planter og dyr</b>           | Bruker sansene                                                      | Barnet skal kunne gjenkjenne de vanligste husdyrene    | Barnet skal kunne gjenkjenne de vanligste norske skogsdynene        | Få kunnskap om kretsløpet til planter, dyr og mennesker. | Få innsikt i produksjon om matvarer                                      |
| <b>Landskap/terreng</b>         | Utforsker uteområdet i barnehagen                                   | Blir kjent med barnehagens nærmiljø                    | Opplever nye miljø, nye utfordringer                                | Medvirker til å sette sitt preg på miljøet               | Utformer og prøver ut sitt eget miljø                                    |
| <b>Årstider / vær</b>           | Barna erfarer å være ute daglig i all slags vær, i kortere perioder | Barna leker ute i all slags vær                        | Barna deltar i forskjellige aktiviteter knyttet til årstider og vær | Barna har forhold til ulikt vær og passende klær/utstyr  | Barna har kunnskap om hva de forskjellige årstidene og været har å by på |
| <b>Teknikk/eksperimentering</b> | Ser ulike typer verktøy i bruk                                      | Barna begynner å bruke ulike verktøy sammen med voksne | Barna prøver ut på egenhånd                                         | Barna skal eksperimentere                                | Barna skal begynne å oppleve å mestre                                    |

#### **Voksenrollen:**

- Personalet skal ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger og stimulere dem til å oppleve med alle sanser, iaktta, og undre seg over fenomener i naturen og teknologien.

## 5: Etikk, religion og filosofi

**Rammeplanen:** "Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier og holdninger. Barnehagen skal reflektere det mangfoldet som er representert i barnegruppen."

|                           | 1-2 år                                                                                         | 2-3 år                                                                                             | 3-4 år                                                                                                                        | 4-5 år                                                                                      | 5-6 år                                                                                                                          |
|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Etikk</b>              | Begynnende forståelse for hvilke handlinger som det er aksept for/ ikke aksept for i samfunnet | Begynnende forståelse for at egne handlinger får konsekvenser.                                     | Barna er med på å samtale omkring etiske normer og verdier.                                                                   | Viderefører erfaringer med konsekvensetikk. (hvorfor blir han lei seg...?)                  | Barna er med på å praktisere og overholde etiske retningslinjer                                                                 |
| <b>Empati</b>             | Viser omsorg, hjelper og deler med hverandre.                                                  | Begynnende forståelse av andres følelser. Gjenkjenne uttrykkene: Sint, glad og trist.              | Forståelse av at man kan påvirke i forhold til andres følelser via handlinger. Gjøre noen glad, trøst... osv.                 | Klarer å "I eve seg inn i" andres situasjon, og forstå at andre blir sint, lei seg, glad... | Forventer at de prøver å ordne opp i konflikter selv ved bruk av språk, og gi positive tilbakemeldinger til hverandre.          |
| <b>Høytidsmarkeringer</b> | Barna er tilstede, sanser og opplever høytidsmarkeringene i barnehagen.                        | Barna er begynnende aktivt deltagende i de ulike høytidsmarkeringene i barnehagen.                 | Barna er aktivt deltagende, og tilegner seg konkret kunnskap om de ulike høytidene som markeres i barnehagen.                 | Barna kjenner til hvorfor vi markerer ulike typer høytider i barnehagen.                    | Barna kjenner til at det fins ulike typer religioner hvor høytidsmarkeringene er ulike.                                         |
| <b>Filosofi</b>           | Barna undrer seg over dagligdagse oppdagelser og opplevelser.<br><br>" Hvor er ...? Titt-tei!" | Barnas nysgjerrighet og fantasi " pirres i samspillet med den voksne. " Hvor ble sommerfuglen av?" | Barna opplever at det er tid og rom for undring og gode samtaler. " Hvor kommer regnet fra, og blir det aldri tomt for vann?" | Barna oppmuntres til å stille filosofiske spørsmål, og til å lete etter svar.               | Barna er deltagende i filosofiske samtaler, og har en forståelse i forhold til at det ikke fins konkrete svar på alle spørsmål. |

### Voksenrollen:

- Positive og gode rollemodeller
- Møte barnas tro, spørsmål og undring med alvor og respekt.
- Tilrettelegge for opplevelser, undring, ettertanke og gode samtaler
- Veilede barn til å finne gode løsninger i konfliktsituasjoner og hvordan man er et godt medmenneske. Være seg bevisst den betydning personalet har som forbilde og opptre slik at barna kan få støtte i egen identitet og respekt for hverandre.

## 6: Nærmiljø og samfunn

**Rammeplanen:** " Barns medvirkning i det indre liv i barnehagen kan være første skritt for å få innsikt i og erfaringer med deltakelse i et demokratisk samfunn. Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet. Den skal legge vekt på å styrke kunnskap om tilknytning til lokalsamfunnet, natur, kunst og kultur, arbeidsliv, tradisjoner og levesett."

|                                               | 1-2 år                                                                         | 2-3 år                                                                                    | 3-4 år                                                                                | 4-5 år                                                                                                       | 5-6 år                                                                                          |
|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Opplevelser og erfaringer i nærmiljøet</b> | Utforsker barne-hagens uteområde                                               | Bli introdusert for faste turplasser i nabolaget.                                         | Faste tur dager i nærmiljøet.                                                         | Få kjennskap til arbeidsliv og kulturtilbud i nærmiljøet.                                                    | Benytter seg av tilrettelagte kulturtilbud i lokalmiljøet.                                      |
| <b>Samfunn</b>                                | " Familien min" og " meg selv".<br><br>Bli introdusert for det norske flagget. | " Jeg og de andre".<br><br>Kunne kjenne igjen det norske flagget.<br><br>Introduseres for | " Hvor bor vi?".<br><br>Kunne fargelegge ferdige kopier.<br><br>Begynnende forståelse | " Landet vårt, Norge".<br><br>Vite hvilke farger vi har i det norske flagget.<br><br>Vet hvordan fotgjengere | " Land utenfor Norge".<br><br>Kunne tegne det norske flagget. Vi ser på andre lands flagg.      |
|                                               |                                                                                | begynnende trafikkopplæring gjennom turer i nærmiljøet.                                   | for å kunne ferdes i trafikken på en adekvat måte.                                    | skal oppføre seg i trafikken og praktisere det.                                                              | Få trafikkopplæring ved hjelp av "Tarkus".<br><br>Få en fin overgang mellom barnehage og skole. |
| <b>Medvirkning</b>                            | Barna uttrykker egne ønsker kroppslig og verbalt.                              | Føler seg hørt og tatt på alvor. Øve på å dele med andre.                                 | Tør å uttrykke egne meninger. Begynnende forståelse for andres behov og meninger.     | Kunne mestre allmenne sosiale og etiske spilleregler.                                                        | Hvert enkelt barn har en rett og en plikt til å delta i demokratiske prosesser i barnehagen.    |

### Voksenrollen:

- De voksne skal følge demokratiske prinsipper i det daglige arbeide for at alle barn får erfare at de er verdifulle og viktige for fellesskapet.
- Sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og for andre. Begge kjønn får varierte utfordringer og like mye oppmerksomhet.

- Sørge for at barn utvider sin forståelse om kulturelle likheter og forskjeller og arbeide for et inkluderende miljø som motvirker mobbing og rasisme.
- Bruke nærmiljøets ressurser til gode opplevelser og læringsmuligheter tilpasset barnets forutsetninger og interesser.

## 7: Antall, rom og form

**Rammeplanen:** " Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter skal barna utvikle sin matematiske kompetanse."

|                                          | 1-2 år                                                                                                  | 2-3 år                                                                                                                                                                       | 3-4 år                                                                                                                                                                                  | 4-5 år                                                                                                                                                                    | 5-6 år                                                                                                                                              |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Tallforståelse</b>                    | <p>Oppleve rytme og bevegelse.</p> <p>Kunne skille mellom en og mange.</p>                              | <p>Viser interesse for fortelling og kan tallremsen fra 1 til 3.</p> <p>Kunne forskjellen på liten og stor.</p> <p>Kunne dele ut en til hver, og legge enkle puslespill.</p> | <p>Kunne peke, telle til 3.</p> <p>Kan vise ved hjelp av fingrene hvor mange år de er.</p> <p>Oppfatter mengde opp til 3 uten å måtte telle. Eks. terningspill som memory og lotto.</p> | <p>Kan tallremsen til ti.</p> <p>Kan mengden opp til 5.</p> <p>Kan spille spill med terning.</p>                                                                          | <p>Kan tallbegrepene opp til ti.</p> <p>Kan tallremsen fra 10 til 0.</p> <p>Oppfatter mengde opp til 6 på terningen.</p>                            |
| <b>Former, mønster Størrelse og mål.</b> | <p>Ha mulighet til å undersøke og utforske ulike former, størrelser, farger og overflater.</p>          | <p>Kunne matche like farger.</p> <p>Få kjennskap til</p>                                                                                                                     | <p>Kunne klassifisere/sortere. Feks legger leker i riktig kasse.</p>                                                                                                                    | <p>Kan kopiere mønster.</p> <p>Kunne sortere former og størrelser.</p>                                                                                                    | <p>Mestrer kortspill med enkle regler. F.eks Uno.</p> <p>Kan lage mønster.</p>                                                                      |
|                                          | <p>Kunne skille mellom ulike former ved feks puttekaske.</p> <p>Kunne hente en ting på oppfordring.</p> | <p>runding, firkant og trekant.</p> <p>Kunne skille mellom begrepene opp/ned og over/ under.</p>                                                                             | <p>Kunne skille mellom begrepene bak/foran og høy/lav.</p>                                                                                                                              | <p>Begynner å få inn rette matematiske begreper. Feks sirkel/kvadrat/ rektangel</p> <p>Kunne begrepet " imellom". Øverst/nederst, først/sist, tykk/tynn og kort/lang.</p> | <p>Kunne kopiere enkle figurer/former.</p> <p>Bruker ord om forholdet mellom størrelser.</p> <p>Kunne forskjellen på eldst/ynnst og gammel/ung.</p> |

|                                  |                                                                                          |                                        |                                            |                                                                   |                                                                                                                                         |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Plassering og orientering</b> | Kunne begynne å hjelpe til å rydde/sortere.<br><br>Kunne finne plassen sin i garderoben. | At de kan orientere seg på avdelingen. | Kan på oppfordring gå til et bestemt sted. | Mestre det å vente på tur, kunne stå i kø og ta felles beskjeder. | Vite forskjellen på det som har hendt, og det som skal hende.<br><br>Kan ta flere beskjeder og kunne forholde seg til usynlige grenser. |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### **Voksenrollen:**

- Være bevisst bruken av matematiske begreper. Som ulike typer mål, måleenheter, måleredskaper, fundere rundt avstander, vekt, volum og tid.
- Resonere og undre seg sammen med barna om likheter, ulikheter, størrelser og antall og stimulere barnas evne til å bruke språket som redskap for logisk tenkning.
- Sørge for at barna har tilgang til og tar i bruk ulike typer spill, teknologi, tellemateriell, klosser, leker og formingsmaterieill og tilby materieill som gir barna erfaringer med klassifisering, ordning, sortering og sammenligning.
- Gi barn impulser og erfaringer med design ved å utforske, oppdage og skape ulike former og mønstre.